

Daha bir SBS ve Eşitlik

Emin Karip, Editör

Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetiminin 49. sayısında OKS ile ilgili tartışmalara değinerek, Onyedinci Milli Eğitim Şurasında OKS üzerine yapılan tartışmalarla ilgili endişeleri sizlerle paylaşmıştık. İki sayı sonrasında, 51. sayıda, OKS'nin yerini altı, yedi ve sekizinci sınıflarda yapılacak Seviye Belirleme Sınavı'nın alması kesinleşmiş gözükmektedir. Kırdokuzuncu sayıda, sorunun temelinde “genelde eğitim sisteminde ve özelde ilköğretimde eşitsizliklerin” yattığı ve eşitsizliklerin de “bireylerin zorunlu eğitim hakları, zorunlu eğitimin anlamı ve gerekleri çerçevesinde ele alınması” gerektiğine değinilmişti. Görünen o ki, biz yine enerjimizi sorunları sınav sisteminde değişikliklerle çözmek için harcamaya devam edeceğiz.

Bu kez sınav sayısının artırılmasının doğuracağı sorunlara ek olarak yeni bir risk daha ortaya çıkmıştır. Eşitliğin sağlanması amacıyla belirli bölgelerde okuyan öğrencilerin sınav puanlarına ek bir puan eklenmesi tartışmaya açılmıştır. OKS'nin ortaya çıkardığı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da kabul edilen ve kamuoyu ile paylaşılan, ilköğretimin OKS baskısı altında olması, öğrencilerin okuldan çok özel derslere ve dershanelere yönelmeleri, öğrencilerin ve ailelerin sınav baskısı altında olmalarının yarattığı psikolojik ve toplumsal sorunlar SBS uygulamasında katlanarak artacaktır. İlköğretim başarı puanı ve davranış puanı uygulamaları dershaneye ve özel derslere bağımlılığı azaltmayacak, daha da artıracaktır. Bu durumda okul yöneticileri, öğretmenler, veliler ve öğrenciler çaresizliği iliklerine kadar hissedecek ve her biri çözümsüzlük içinde kendi çözümlerini üretmeye çalıştıkça ortaya yeni yeni sorunlar çıkacaktır. Bir okul müdürü arkadaşım birkaç yıl önce, öğrencisine okulun önemli olduğunu anlatmaya çalışırken, karşısındaki sekizinci sınıf öğrencisinin “müdür bey özür dilerim, ama bu sistem beni bir tercih yapmak zorunda bırakıyor ve ne yazık ki bu durumda benim tercihim okul olmayacak” biçiminde cevap verdiğinde söyleyecek hiçbir söz bulamadığını anlatmıştı. Eğitim yöneticileri şimdi hazır olun. Bu sözleri altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinden de işiteceksiniz. Dershaneler çoktan SBS' ye hazırlık programlarını yaptı ve programlara İngilizce dersleri de eklendi.

Belirli bölgelerde okuyan öğrencilerin sınav puanlarına ek bir puan eklenmesi ve böylece eşitliğin sağlanması, pek çok ülkede ırk, cinsiyet ve sosyo ekonomik etkenler açısından dezavantajlı konumda olanlar lehine pozitif ayrımcılık yapılması uygulamalarına benzetilmektedir. Böyle bir uygulama eşitliği geliştirmekten çok, pek çok yönüyle yeni eşitsizlikler ortaya çıkaracaktır:

1. Her ne kadar resmi açıklamalar dershaneye bağımlılığın azalacağını ve okulda eğitim öğretimin daha ön plana çıkacağını belirtse de, daha uygulamanın birinci yılında durum bunun tam da aksini göstermektedir. Bu durumda sosyo ekonomik açıdan avantajlı olanlar daha da avantajlı hale gelecektir.
2. Sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumlarının kontenjanları sınırlı olduğundan, özellikle de dezavantajlı olanlar puan eklenmesinden kayda değer bir yarar görmeyecektir. Sosyo ekonomik açıdan dezavantajlı bir ilde okuyan bir öğrenci, daha çok kendi ilinde bir Anadolu Lisesi ya da Fen Lisesine gittiğine göre, puan eklenmesi bu öğrencilere nasıl bir yarar sağlayabilir? Başka illerde daha yüksek puanla öğrenci alan liselere gitmeleri durumunda ise, bundan yararlanacak olan yine o ilin ya da bölgenin sosyo ekonomik açıdan en avantajlı öğrencileri olacaktır. Böylece dezavantajlı öğrenciler için bir iyileştirme sağlanamayacaktır.
3. OKS puanları ve diğer göstergeler incelendiğinde görülecektir ki, Türkiye'nin öğrenci başarısı sorunu yalnızca belirli bölgelerin sorunu değildir. En gelişmiş illerde de okullar arasında başarı farklılıkları ürkütücü bir boyuttadır. OKS'de bölgeler arasında ortalama puan farkı en fazla 15-20 puan iken, her ilin kendi içinde puan farklılıkları en az yüzlerle ifade edilebilir. Örneğin 2005 OKS sonuçlarına göre, en düşük OKS okul ortalaması ile en yüksek OKS okul ortalaması arasındaki fark illere göre 95 puan ile 356 puan arasında değişmektedir. En yüksek fark da Aydın ilindedir. Bu durumda bölgesel farklılıklara göre puan eklenmesi gibi bir uygulama adaletsiz ve haksız bir uygulama olacaktır.

Eşitsizliğin azaltılması için puan ekleme gibi, yine sınav odaklı çözümler arama yerine, eşitsizliklere neden olan etkenlere odaklanılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Eşitsizlik sorununa çözüm üretme sorumluluğunda olan yöneticilerin ve çözümler konusunda rehberlik edecek bilgiyi araştırarak ve üretecek eğitimcilerin, verilere dayalı bir tartışma ortamı oluşturmaları ve sağduyu içinde çözüm aramaları gerekmektedir.

Dahabir sayıda buluşmak dileğiyle.